

ΠΡΟΛΟΓΙΣΜΑ



Η θεία Λειτουργία (το μυστήριο της θείας Ευχαριστίας) από την αποστολική ήδη εποχή είναι και πάντοτε θα είναι η καρδιά, το κέντρο και ο άξονας της χριστιανικής λατρείας. Χωρίς τη συμμετοχή του πιστού στη θεία Λειτουργία είναι αδύνατη η ύπαρξη αληθινού χριστιανικού βίου και η καλλιέργεια γνήσιου ευαγγελικού ήθους.

Ο θεολόγος καθηγητής του Παπαστρατείου Γυμνασίου Αγρινίου κ. Κων/νος Ξευγένης εκπόνησε μια πολύ ενημερωτική εργασία, στην οποία παρουσιάζει ηλεκτρονικά την ορθόδοξη **θεία Λειτουργία σε διαφάνειες**.

Ο κ. Ξευγένης ως έμπειρος δάσκαλος και παιδαγωγός χειραγωγεί τον αναγνώστη και ιδιαίτερα τον έλληνα μαθητή στην ιερή περιοχή του κορυφαίου μυστηρίου της Εκκλησίας με τρόπο ασφαλή, μεθοδικό και ευχάριστο. Εύστοχη χρήση πατερικών χωρίων, άριστη επιλογή λειτουργικών αποσπασμάτων και πλούσιο εικονογραφικό υλικό ζωντανεύουν μπροστά μας τη θεία λειτουργία, από την ώρα που ο λειτουργός την ετοιμάζει μέχρι το τέλος της, και μας βοηθούν στη λυτρωτική οικείωσή της. Αξίζει να ζήσουμε και με τον τρόπο αυτό την ορθόδοξη Λειτουργία.

Φώτιος Ι. Μάλαινος
Θεολόγος - Φιλολόγος

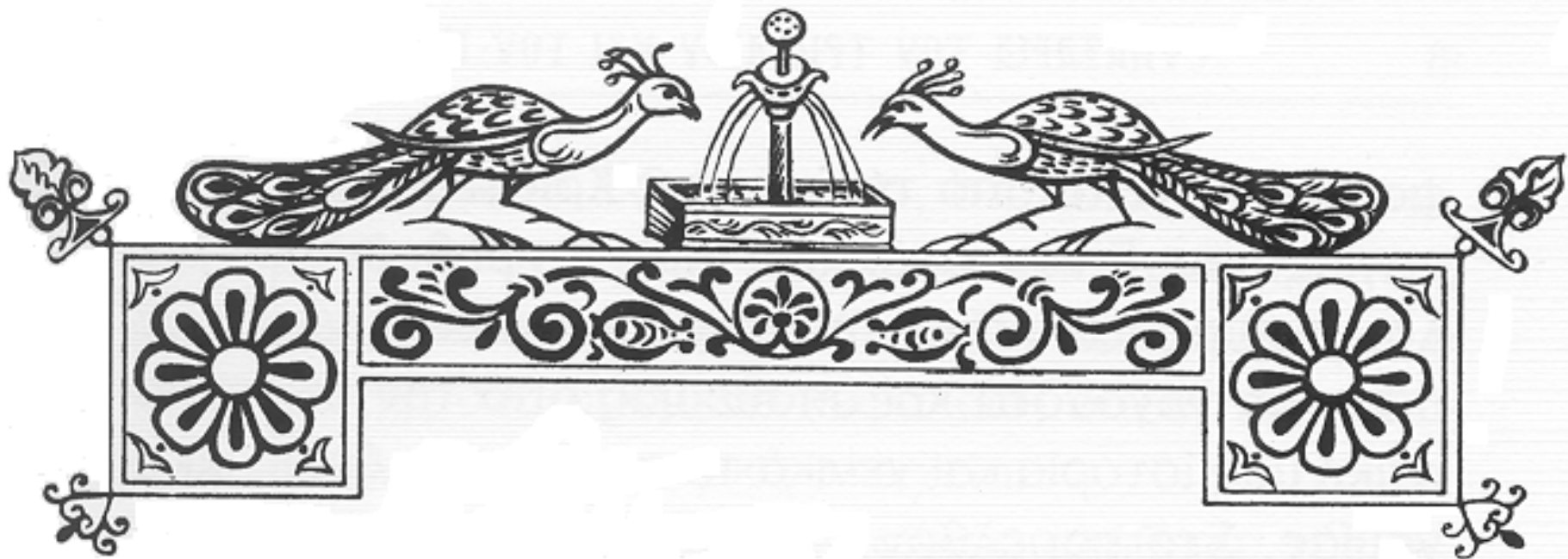
Ἡ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ἡ λέξη **Λειτουργία** είναι σύνθετη από τις λέξεις **λεῖτος** (λεώς, λαός) και **έργο**. Σημαίνει **δημόσιο ἔργο**.

Καμιά θυσία δεν είναι πιο ευάρεστη στο Θεό Πατέρα από εκείνη που προσέφερε ο Μονογενής Του Υἱός εκούσια στο Γολγοθά. Αυτή **τη θυσία** προσφέρουμε κι εμείς σε κάθε θεία Λειτουργία. Μ' αυτήν εκδηλώνουμε την ευγνωμοσύνη μας, την αγάπη μας στον Κύριο, στον ύψιστο βαθμό. Την **προσφέρουμε** όλοι μαζί, **ο λαός, η Εκκλησία**.

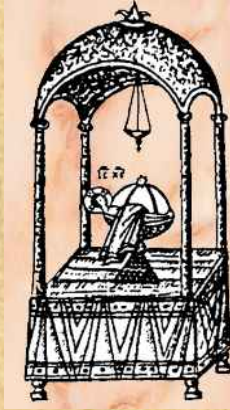


«Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου, προσκυνήσω πρὸς Ναὸν Ἁγίόν σου ἐν φόβῳ σου». (Ψαλμ. 5, 8).



«Ἄναγκαῖον μαθεῖν τὸ θαῦμα τῶν μυστηρίων· τί ποτέ ἐστι καὶ
διατί ἐδόθη καὶ τίς ἡ ὠφέλεια τοῦ πράγματος»

Ι. Χρυσόστομος, Ομιλία ΜΣΤ΄ εἰς το κατά Ιωάννην, Migne P.G. 59, 260.



Τὶ εἶναι ἡ θεία Λειτουργία



- ✓ Είναι η «**συγκεφαλαίωση της όλης Οικονομίας**». Όλα τα θαυμάσια γεγονότα που εργάσθηκε ο Θεός, για να επαναφέρει στον οίκο Του τον άνθρωπο μετά την παρακοή και να τον κάνει πάλι οικείο Του.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ, Η Θεία Λειτουργία, Σχόλια, Εκδ. Ι. Κουτλουμουσιανού Κελλίου Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, Καρυές, Άγιον Όρος, 1993, σελ. 28-36.

- ✓ Είναι **Θεοφάνεια Τριαδική**. Σε κάθε θεία Λειτουργία έχουμε φανέρωση της Αγίας Τριάδος. Η θεία Οικονομία είναι η φανέρωση του Παναγίου Τριαδικού Θεού. Η Θεϊκή δύναμη, που ανακαινίζει τον άνθρωπο πηγάζει από τον Πατέρα, διαδίδεται δια του Υιού, και τελειούται "έν Άγίω Πνεύματι" (Γρηγόριος Νύσσης Migne P.G. 45, 1317B). Ο Χριστός πρόσφερε τον εαυτό Του στον Πατέρα, δια του Αγίου Πνεύματος. Ο ιερούργος δια της θείας Λειτουργίας «τήν άγιαν ήμιν άνακαλύπτει Τριάδα» *Γρηγόριος ο Θεολόγος, ΒΕΠΕΣ 60, 175.*

ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΣΑΒΒΑ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, Τι είναι η θεία Λειτουργία και πώς θα τη ζήσουμε, Εκδ. Ιερού Κελλίου Εισοδίων της Θεοτόκου, Κερασιά Αγ. Όρους

- ✓ Είναι **σύν-οδος** (όλοι μαζί συμ-πορευόμαστε προς το Θεό) **ουρανού και γης**. Ουρανός και γη, άγγελοι και άνθρωποι, ζώντες και κοιμηθέντες συνεορτάζουν και συνευχαριστούν τον Κύριο για την αγάπη Του.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ, ό.π.

ΚΑΡΠΟΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Ἡ ενσωμάτωση του πιστού στο Χριστό



«Ἐν τύπῳ ἄρτου δίδοται σοι τὸ Σῶμα καὶ ἐν τύπῳ οἴνου δίδοται σοι τὸ Αἷμα, ἵνα γένη, μεταλαβὼν Σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ, **σύσσωμος καὶ σύναιμος Αὐτοῦ**».

Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Μυσταγωγικὴ Κατήχηση Δ΄ 3. Migne 33, 1100

«Ἐν σῶμα γινόμεθα καὶ μέλη ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ... **Ἡμεῖς καὶ ὁ Χριστὸς ἓν ἔσμεν**».

Ἐφεσ. 5, 30.

Ι. Χρυσόστομος, Ομιλία ΜΣΤ΄ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, Migne P.G. 59, 260.

Ἡ προεικόνισι τῆς θείας λειτουργίας ἐστὶν Παλαιὰ Διαθήκη

Ὁ Ἄβελ καὶ ὁ Μελχισεδέκ λειτουργοῦντες (ἡ θεία παρουσία ἐν σχήματι χειροῦ). Μωσαϊκὸ τοῦ αγ. Βιταλίου Ραβέννας



Ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΑΣ ΕΪΝΑΙ Ὁ ἌΡΤΟΣ ΤῆΣ ΖΩῆΣ, «Τὸ Νέο «Μάννα»»



«Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἀπέθανον· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγη καὶ μὴ ἀποθάνῃ. **ἐγὼ εἶμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν** ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγη ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆΣ τοῦ κόσμου ζωῆΣ». *Ιωάν. 6, 49-51.*

Ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος : Η πρώτη θεία Λειτουργία πάνω στη γη.



Ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος, τοιχογραφία, 14ος αἰ. Ἅγιον Ὄρος, Μονὴ Βατοπεδίου.

«Τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ Κύριος ὡς ὕπατος Ἀρχιερεὺς ἱερούργει τὸ μυστήριον καὶ ἐμοίραζεν εἰς τοὺς φιλάτους τὰ προκείμενα, καὶ τὰ προκείμενα μετεποιοῦντο ὑπερφυεστάτην μεταποίησιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Διανέμοντος».

Πρωτοπρ. Κων. Καλλίνικος, Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΝΑΟΣ καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα, 1969, σελ. 283.

Ἡ Εὐχαριστιακὴ Σύναξις τῶν Ἀποστολικῶν Χρόνων

Στους Αποστολικούς χρόνους ἡ θεία Λειτουργία περιελάμβανε μόνο τον **αγιασμό των Τιμίων Δώρων** και την **θεία Κοινωνία** των πιστῶν.

Στην ἀρχὴ τὸ μυστήριον τῆς θείας Ευχαριστίας γινόταν μετὰ τὸ κοινὸ δεῖπνο ὅλων των πιστῶν, που ἔμεινε στην ἱστορία με τὸ ὄνομα **ἀγάπη**.

Πολύ ἐνωρίς ὅμως, ἐνῶ ἀκόμη ζούσαν οἱ Ἀπόστολοι, ἐπειδὴ παρατηροῦνταν μεγάλες ἀταξίες στην ὥρα τῆς ἀγάπης, **χωρίστηκε τὸ μυστήριον τῆς θείας Ευχαριστίας ὀπὸ τὸ κοινὸ δεῖπνο**.

Στὸ ἐξῆς ἡ μὲν θεία Ευχαριστία γινόταν τις πρωινές πλέον ὥρες, ἡ δὲ τελετὴ τῆς Ἀγάπης, που λεγόταν και «Κυριακὸν Δείπνον», ἔμεινε γιὰ τὸ βράδυ.



Οἱ "Ἀγάπες" των πρώτων Χριστιανῶν
στην Κατακόμβη Ἁγίας Πρισκίλλης

Τὸ τυπικὸ τῆς λειτουργίας τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰουστίνου (138 ἢ 139 μ.Χ.)



«Καὶ τῇ τοῦ ἡλίου λεγομένη ἡμέρᾳ, πάντων κατὰ πόλεις ἢ ἀγροὺς μενόντων, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέλευσις γίνεται καὶ τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ἀποστόλων ἢ τὰ συγγράμματα τῶν προφητῶν ἀναγινώσκεται, μέχρις ἐκχωρεῖ. Εἶτα, παυσαμένου τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὁ προεστὼς διὰ λόγου τὴν νοουθεσίαν καὶ πρόσκλησιν τῆς τῶν καλῶν τούτων μιμήσεως ποιεῖται. Ἐπειτα ἀνιστάμεθα κοινῇ πάντες καὶ εὐχὰς πέμπομεν. Καὶ ὡς προέφημεν, παυσαμένων ἡμῶν τῆς εὐχῆς, ἄρτος προσφέρεται καὶ οἶνος καὶ ὕδωρ· καὶ ὁ προεστὼς εὐχὰς ὁμοίως καὶ εὐχαριστίας, ὅση δύναμις αὐτῷ, ἀναπέμπει· καὶ ὁ λαὸς ἐπευφημεῖ λέγων τὸ ἀμήν· καὶ ἡ διάδοσις καὶ ἡ μετάληψις ἀπὸ τῶν εὐχαριστηθέντων ἐκάστῳ γίνεται καὶ τοῖς οὐ παροῦσι διὰ τῶν διακόνων πέμπεται».

ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

- Η Λειτουργία του αδελφοθέου Ιακώβου
(Αποστολικής προελεύσεως με μεταγενέστερες προσθήκες)
- Η Λειτουργία του αποστόλου Μάρκου
(η αρχαία λειτουργία της Αιγυπτιακής εκκλησίας μέχρι το 13ο αι.)
- Η ελληνική Λειτουργία του δήθεν Κλήμεντος
(την συμπεριέλαβε στις «Αποστολικές Διαταγές» άγνωστος συμπιλητής)
- Λειτουργία Προηγιασμένων Δώρων
(εσπερινή ακολουθία συνηνωμένη με τη θεία Ευχαριστία)
- Η Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου
(τελείται δέκα φορές το χρόνο)
- Η Λειτουργία του ιερού Χρυσοστόμου
(η γνωστή μας καθιερωμένη ως κύρια θεία Λειτουργία).

ΓΙΑ ΝΑ ΤΕΛΕΣΘΕΙ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ:

- ✓ Ναός με αγία τράπεζα ή και μόνο αντιμήνσιο
- ✓ Ιερέας και χριστιανοί (τουλάχιστον ένας ακόμη πιστός εκτός του λειτουργού)
- ✓ Λειτουργικά σκεύη και ιερά άμφια
- ✓ Θυμίαμα, κεριά, έλαιο, προσφορές των πιστών και οίνος(ερυθρός).



Κατακόμβη, Ρώμη (Domitilla)

Στους πρωτοχριστιακούς χρόνους, ως **άγιες Τράπεζες** χρησιμοποιούνταν **τάφοι μαρτύρων**.

Αυτή η συνήθεια προήλθε προφανώς από επίδραση του χωρίου της Αποκαλύψεως 6,9: *"καί εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου ἣν εἶχον"*. Συνεχίζοντας την παράδοση αυτή, κατά τον εγκαινιασμό του ναού, ο επίσκοπος τοποθετεί **λείψανα αγίων** σε κρύπτη της αγίας Τραπέζης.

Εάν αυτή δεν έχει εγκαινιασθεί ή δεν υπάρχει ναός, χρησιμοποιείται το ιερό **αντιμήνσιο** (αντί+mensa=αντιτραπέζιον), ειδικό ύφασμα, το οποίο φέρει την παράσταση της ταφής του Κυρίου και έχει ραμμένα επάνω αγία λείψανα.

Τὸ ἅγιον ἢ ἀναίμακτον Θυσιαστήριον



Ἡ **ἀγία Τράπεζα** συμβολίζει τὸ **θρόνο** τοῦ **Θεοῦ**, ἀλλὰ καὶ τὸν **τάφο** Του.

Σε ἐνδειξη τιμῆς, ἀλλὰ καὶ γιὰ αἰσθητικούς λόγους ἡ Ἀγία Τράπεζα καλύπτεται ἀπὸ τὰ καλύμματα:

- ✓ **Κατασάρκιο**
- ✓ **Ἐνδυτή**
- ✓ **Εἰλητό**
- ✓ **Ἀντιμήνσιο**

Τὰ πολυτελῆ καλύμματα τῆς ἀγίας Τραπεζῆς συμβολίζουν τὰ ἱερά σάβανα καὶ τὴ σινδὼνη, μετὴν ὁποία τυλίχθηκε τὸ ἀχραντὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴ θεία ταφή Του.

Πάνω στὴν ἀγία Τράπεζα τοποθετοῦνται τὸ Ευαγγέλιο, τὸ Ἀντιμήνσιο, ὁ σταυρὸς εὐλογίας, τὸ Ἀρτοφόριο καὶ τὰ κηροπήγια.

Ὁ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ



«Ἐν τῷ ναῷ ἐστῶτες τῆς δόξης σου,
ἐν οὐρανῷ ἐστάναι νομίζομεν».

Ὁ χριστιανικός ναός θεωρεῖται **σύμβολο του ουράνιου χώρου**, όπου μπροστά στο θρόνο του Θεού τελείται ἡ θεία Λειτουργία ἀπὸ τους ἀγγέλους. Ὁ **τρούλος** συμβολίζει τον **ουρανό** και γι αὐτό εικονίζεται σ' αὐτόν ο Παντοκράτωρ Χριστός. Μαζί Του στον ουρανό υπάρχουν οἱ ἀγγελοὶ, οἱ προφῆτες, οἱ ἀπόστολοι και οἱ ἅγιοι.

Το **ἅγιο Βῆμα** συμβολίζει τον **Παράδεισο**, τὴν **άνω Ιερουσαλήμ** (Αποκ.21,2), μέσα στο οποίο τελείται ακατάπαυτα ἡ ουράνια θεία Λειτουργία με λειτουργοὺς τους ἀγγέλους. Ἡ ἁγία Τράπεζα συμβολίζει τὸ Θρόνο του Εσφαγμένου Ἀρνίου (Αποκ.22,3). Οἱ ἱερεῖς συμβολίζουν τους ἁγίους ἀγγέλους, τὰ λειτουργικά πνεύματα του Θεοῦ (Εβρ.1,14).

Το **δάπεδο** του ναοῦ συμβολίζει τὴ γῆ. Εκεί στέκονται οἱ πιστοί, οἱ οποίοι ἀπαρτίζουν τὴν ἐπί γῆς στρατευόμενη Ἐκκλησία και ἀτενίζουν τὸν ουρανό (θόλο), τὸν Παράδεισο (Ἱερό Βῆμα) και τους εικονιζόμενους ἁγίους. Εκεί ἐνώνονται με τὸ ἄλλο μέρος τῆς Ἐκκλησίας, τὴ θριαμβεύουσα.

Με τὰ ἱερά μυστήρια προγεύονται τὰ μέλλοντα ουράνια ἀγαθά. Ἡ γῆ κι ο ουρανός ἐνώνονται κάθε Κυριακή και κάθε γιορτινὴ μέρα στη Θεία Λειτουργία. **Το να πας τὴν Κυριακή στη Λειτουργία σημαίνει πραγματικά να βγείς ἀπ τὸ σπίτι σου και να πας στον ουρανό** (V. Gheorghiu).

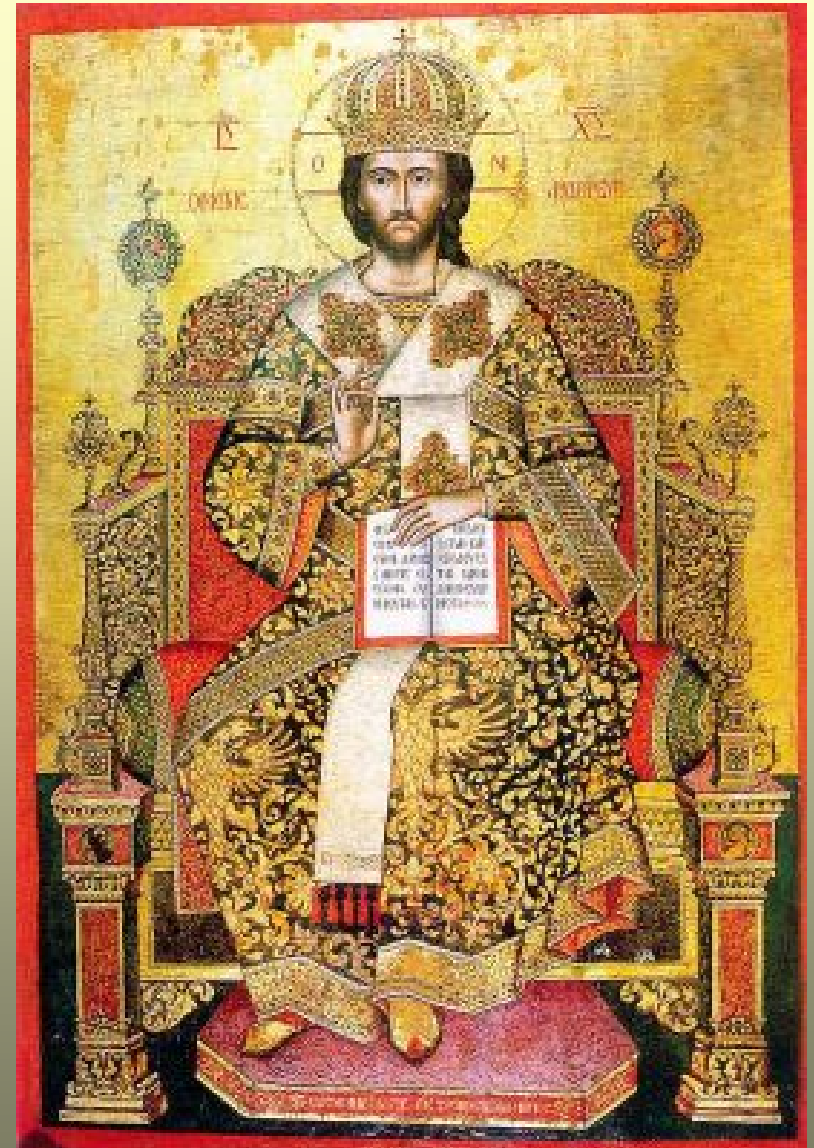
Ὁ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ

Εκείνος
που αγιάζει και μεταβάλλει
τα Τίμια Δώρα είναι
ο μέγας Αρχιερεύς Χριστός.

Οὔτε ἄγγελος, οὔτε ἀρχάγγελος
ἐργάσασθαι τι δύναται εἰς τὰ
δεδομένα παρὰ Θεοῦ· ἀλλὰ Πατήρ
καὶ Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα πάντα
οἰκονομεῖ· ὁ δὲ ἱερεὺς τὴν ἑαυτοῦ
δανεῖζει γλῶτταν καὶ τὴν ἑαυτοῦ
παρέχει χεῖρα».

Ιω. Χρυσοστόμου, εἰς Ιω. ομιλ. 86,4 Migne P.G. 59, 472

**Από τον ιερέα απαιτείται καθαρότητα
αγγελική, για να διακονεί στο έργο, το
οποίο ούτε σε αγγέλους δεν
εμπιστεύθηκε ο Θεός.**





ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

«Μηδεὶς ἄξιος τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ θύματος καὶ ἀρχιερέως,
ὅστις μὴ πρότερον ἑαυτὸν παρέστησε τῷ Θεῷ θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν».

Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ΕΠΕ 1, 188

Ανεξικακία και αγάπη

«Μέλλων ὁ ἱερεὺς τὴν θεῖαν ἐπιτελεῖν Μυσταγωγίαν, ὀφείλει προηγουμένως μὲν **κατηλλαγμένος εἶναι μετὰ πάντων** καὶ μὴ ἔχειν τι κατὰ τινος καὶ τὴν καρδίαν, ὅση δύναμις, ἀπὸ πονηρῶν τηρῆσαι λογισμῶν, **ἐγκρατεύεσθαι** τε μικρὸν ἀφ' ἐσπέρας καὶ **ἐγρηγορέναι** μέχρι τοῦ τῆς Ἱερουργίας καιροῦ».

Από το Τυπικό της Προσκομιδῆς



Το βράδυ που προηγείται της θείας Λειτουργίας **ο λειτουργός** μόνος του, «ένώπιος Ἐνωπίω», **προετοιμάζεται πνευματικά και σωματικά**: Καθαρίζει την καρδιά του από αισθήματα που διώχνουν την αγάπη. Νηστεύει από λογισμούς πονηρούς και από τροφές. Προσεύχεται. Το πρωί, μέσα στο Ναό, θα ζητήσει την εξ ύψους δύναμη για να προσεγγίσει το άγιο θυσιαστήριο και να μπορέσει να πει στον Κύριο: «**Ἐτοίμη ἡ καρδία μου ὁ Θεός, ἐτοίμη ἡ καρδία μου· ἄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ σου**» (Ψαλμ. 107, 2).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ, Η Θεία Λειτουργία, Σχόλια, Εκδ. Ι. Κουτλουμουσιανού Κελλίου Αγίου Ιωάννης ο Θεολόγος, Καρυές, Άγιον Όρος, 1993, σελ.45.



Ἡ ἀκολουθία τοῦ Καιροῦ

- Σύντομη ακολουθία ἐμπροσθεν της Ωραίας Πύλης.
- Συμβολίζει τον «καιρόν ... τῆς Χριστοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημίας».
- Μας προετοιμάζει για την υποδοχή του βασιλέως Χριστοῦ και τη συμμετοχή στο Δείπνο της Βασιλείας Του.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ, Η Θεία Λειτουργία, Σχόλια, Εκδ. Ι. Κουτλουμουσιανού Κελλίου Ἁγίου Ἰωάννη ο Θεολόγου, Καρυές , Ἁγιον Ὄρος, 1993, σελ. 78.

- « Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῶ ἁμαρτωλῶ καὶ ἐλέησόν με».
- « Τῆς εὐσπλαγχνίας τὴν πύλην, ἄνοιξον ἡμῖν, εὐλογημένη Θεοτόκε...» (ανοίγεται ἡ Ωραία Πύλη).

Θεοτόκος : « Πύλη ἢ ἀνατόβλεπτος, ἐξ' ἧς ἢ τῆς ζωῆς ἀνατολή τοῖς ἀνθρώποις, τὴν τοῦ θανάτου δύσιν μειοῦσα». Ἰωάν. Δαμασκηνός, Migne P.G. 96,689D

- Ο ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος «ποιοῦσι σταυρούς καὶ μετανοίας τρεῖς» καὶ ἀσπάζονται τὶς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας, τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ.

«Σταυρὸς τὸ τοῦ Πατρὸς θέλημα, ἢ τοῦ Μονογενοῦς δόξα, τὸ τοῦ Πνεύματος ἀγαλλίαμα». Χρυσόστομος ΕΠΕ 35, 648

Ἵπόμνημά ἐστὶν ἢ εἰκῶν.

- «Κύριε, ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρά σου ... καὶ ἐνίσχυσόν με ... ἵνα ἀκατακρίτως ... τὴν ἀναίμακτον ἱερουργίαν ἐπιτελέσω».
- «Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἁγίον σου ἐν φόβῳ σου».(Ψαλμ. 5,8).

Ὁ Ναὸς με τὶς ἅγιες εἰκόνες εἶναι ὁ χώρος ὅπου πρέπει νὰ τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία. Εκεί γινόμαστε σύγχρονοι καὶ σύνοικοι τῆς Παναγίας Ἀχράντου καὶ πάντων τῶν Ἁγίων.



Βημόθυρα Τέμπλου Ἀγ. Γεωργίου Νιγρίτης, 18^{ος} αἰ.
Εκκλησιαστικὸ Μουσεῖο Ἰ. Μ. Σερρών & Νιγρίτης

Τὰ ἄμφια τοῦ λειτουργοῦ

«Ἁγιασμένα καὶ ἁγιασμοῦ μεταδοτικὰ εἰσὶ (Συμεὼν Θεσ/νίκης)».



1. Στιχάριο. 2. Επιτραχήλιο. 3. Φελώνιο. 4. Ζώνη.
5. Ἐπιμάνικα. 6. Ἐπιγονάτιο.

Ο ιερέας, φορώντας τα ἄμφια την ὥρα της λειτουργίας, διαφοροποιεῖται ὄχι μόνο ἀπὸ τοὺς υπόλοιπους πιστοὺς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν εαυτό του.

1. Το **στιχάριο** συμβολίζει την περιβολή των αγγέλων, τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ ἢ ἀκόμη καὶ τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ,
2. τὸ **επιτραχήλιο** συμβολίζει τὸ ζυγὸ τοῦ Χριστοῦ,
3. τὸ λευκὸ ἢ πορφυρὸ **φελώνιο** ποὺ φορᾷ ὁ πρεσβύτερος συμβολίζει τὴν καθαρότητα καὶ φωτεινότητα τῆς θείας Χάριτος καὶ τὴν κόκκινη χλαμύδα ποὺ φόρεσαν στὸ Χριστὸ οἱ στρατιῶτες,
4. ἡ **ζώνη** εἶναι σταθερὴ υπόμνηση τῆς πνευματικῆς ἀποστολῆς καὶ ευθύνης τοῦ ιερέα,
5. τὰ **επιμάνικα** συμβολίζουν τὶς χειροπέδες ποὺ φορούσε ὁ Κύριος πηγαίνοντας στὸν Καϊάφα, ἀλλὰ καὶ τὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ,
6. τὸ **επιγονάτιο** εἶναι σύμβολο τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτήρα καὶ τῆς νίκης Του κατὰ τοῦ θανάτου.

Τὰ Λειτουργικὰ Σκεύη



Άγιο Δισκάριο με αστερίσκο, 1815

Η τράπεζα του μυστικού Δείπνου δεν ήταν από άργυρο. Ούτε το ποτήριο από το οποίο προσέφερε ο Χριστός το άγιο Αίμα Του στους Μαθητές ήταν χρυσό, «ἀλλὰ τίμια ἦν πάντα ἐκεῖνα καὶ φρικτά, ἐπειδὴ Πνεύματος ἔγεμε».

Ιερὸς Χρυσόστομος, ΕΠΕ 11,62



Άγιο Δισκοπότηρο
Δια χειρὸς Αλεξάνδρου Ακριβοῦ.
Βρίσκεται στην Ρουμανία και
χρονολογείται γύρω στα 1636

- ✓ Ο Δίσκος συμβολίζει τη γη, τη φάτνη της Βηθλεέμ και τη νεκρική κλίνη του Ιησού.
- ✓ Ο Αστερίσκος συμβολίζει το στερέωμα του ουρανού και τον αστέρα των Μάγνων.
- ✓ Το Άγιο Ποτήριο εικονίζει το Ποτήριο εκείνο με το οποίο ο Κύριος ιερούργησε και παρέδωσε στους Αποστόλους το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.



Ο αρχαίος τρόπος μεταλήψεως των πιστών ήταν αυτός που τηρείται σήμερα από τους Λειτουργούς: πρώτα το Σώμα του Χριστού από το Δίσκο και μετά το Αίμα από το Ποτήριο.

Η λέξη **λαβίδα** αρχικά δήλωνε τα ιερατικά χέρια και δάκτυλα, με τα οποία το Άγιο Σώμα εισαγόταν στα στόματα των πιστών. Αργότερα σήμαινε το κουταλάκι (κοχλιάριον), που χρησιμοποιήθηκε σε ορισμένες περιοχές και γενικεύθηκε το 10ο αιώνα, αλλάζοντας τον τρόπο Μεταλήψεως. Έτσι σήμερα λαβίδα ονομάζουμε το κουταλάκι, με το οποίο μεταλαμβάνουμε και το οποίο συμβολίζει τη λαβίδα των Σεραφείμ που είδε στο όραμά του ο Ησαΐας.

Η **Λόγχη** συμβολίζει τη λόγχη του στρατιώτη, με την οποία λόγχισε την πλευρά του Χριστού πάνω στο Σταυρό.

Λαβίδα και Λόγχη,
Ναός Αγίου Σπυριδώνα, Κέρκυρα.

ζέον



χερνιβόξεστο



κατζίο



θυμιατό



καντήλι
κρεμαστό



καντήλι
Αγίας
Τραπέζης

Αρτοφόρια



Αρτοφόριο
Βρίσκεται σε Ρουμάνικη μονή και
δημιουργήθηκε το 1783.



Αρτοφόριο σε σχήμα εξαγωνικού ναού
με παραστάσεις του Δωδεκάορτου
στο τύμπανο και του Ιησού «έν
Ποτηρίω» στην κύρια είσοδο.
*Από τα κειμήλια των προσφύγων της Μικράς
Ασίας και της ανατολικής Θράκης, 19ος αι.
ύψ. 0,68 μ. (ΓΕ 33966) - Μουσείο Μπενάκη.*



Η Μούσα

Είναι σπόγγος «πεπλατυσμένος» και χρησιμοποιείται στη συστολή, δηλ. στην απόμαξη (καθάρισμα) του Δίσκου και του Αντιμηνσίου.



Τα Μάκτρα

Κόκκινα μανδήλια που χρησιμοποιούνται στη θεία Μετάληψη Κλήρου και Λαού. Μ' αυτά σπογγίζουμε το στόμα μας αμέσως μετά τη θεία Μετάληψη. Όταν τα κρατάμε σωστά (με τα δυο χέρια μας, κάτω από το πηγούνι μας), προφυλάσσουν την τυχόν πτώση Μαργαριτών στο δάπεδο από απροσεξία ή από στιγμιαία αδεξιότητα.



Ο Σπόγγος

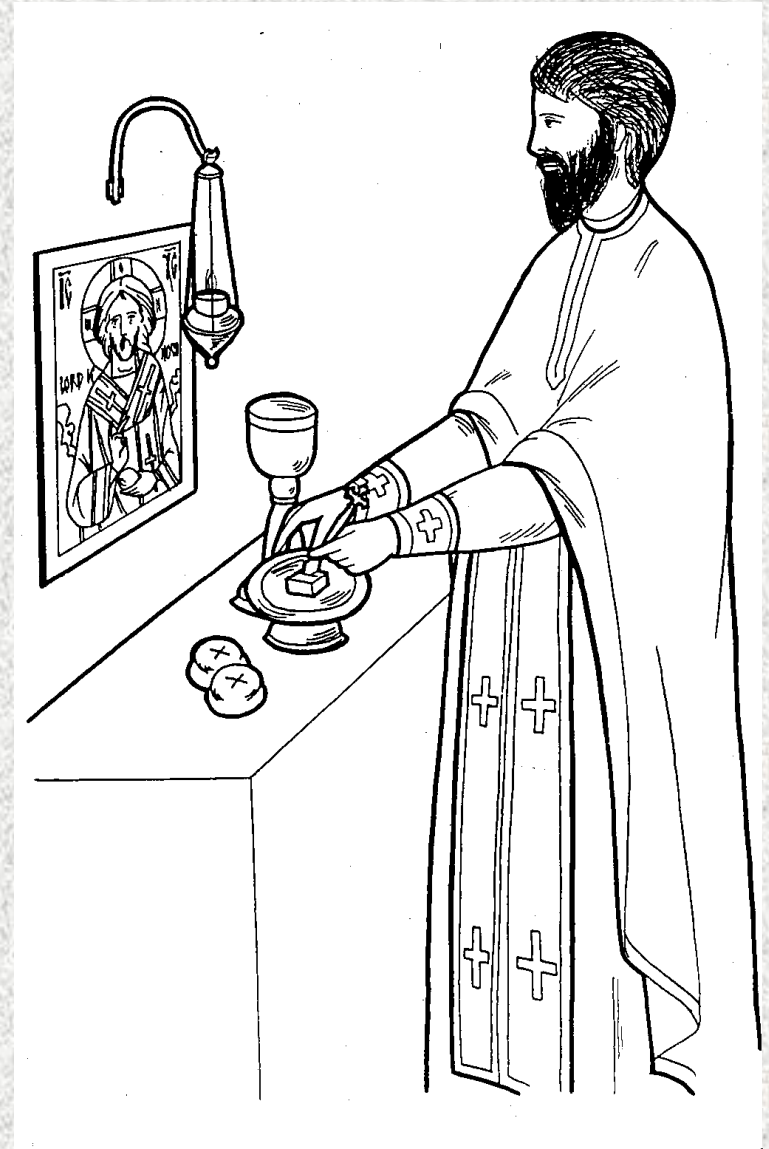
Σφαιρικό σφουγγάρι που τοποθετείται μέσα στο Άγιο Ποτήριο για να απορροφά την υγρασία του, ύστερα από την κατάλυση από τον Ιερέα των υπολειμμάτων της θείας Κοινωνίας (μετά τη Μετάληψη των πιστών).

Συμβολίζει το σπόγγο με τον οποίο στο Γολγοθά πότισαν τον Κύριο όξος

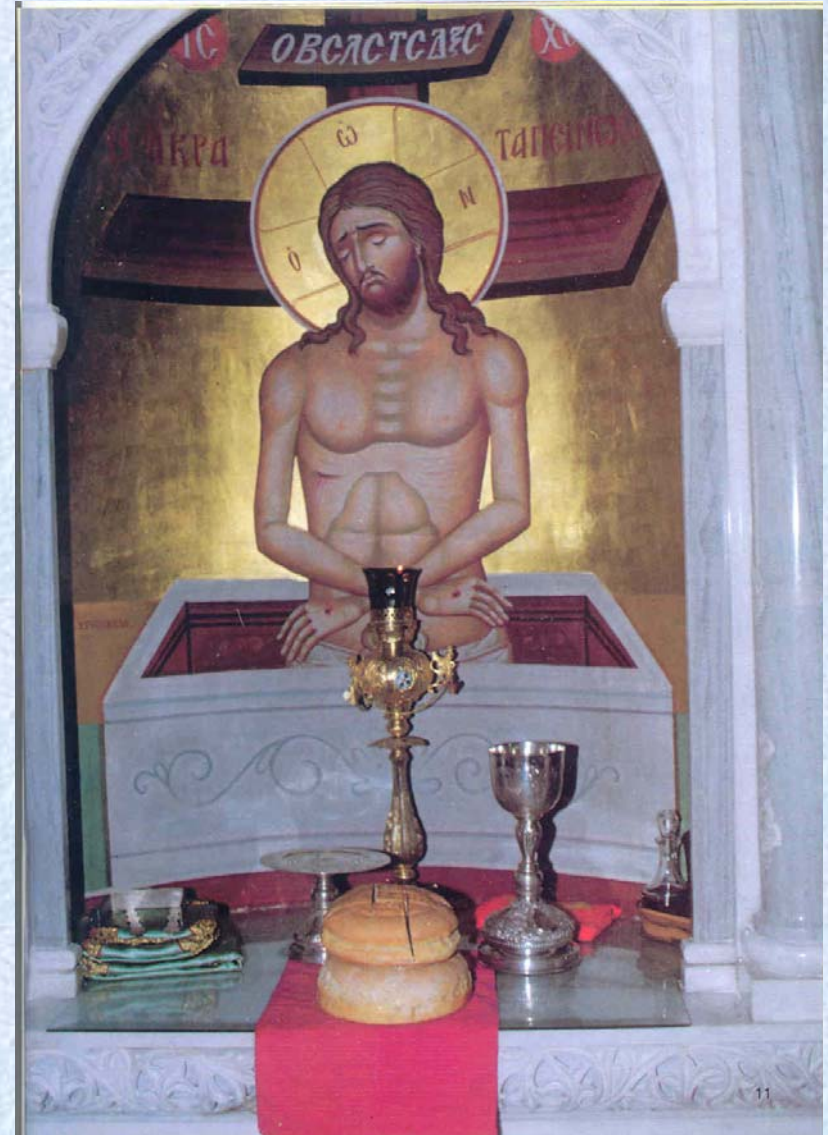
ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΟΜΙΖΟΜΕΝΑ

Το ψωμί και το κρασί που προσφέρουν οι πιστοί για τη Λειτουργία, και τα οποία συμβολίζουν το σώμα και το αίμα του Κυρίου, δεν τοποθετούνται από την αρχή στο Θυσιαστήριο για τη θυσία, αλλά πρώτα τοποθετούνται στην αγία Πρόθεση και αφιερώνονται στο Θεό σαν Δώρα Τίμια – αυτή είναι πλέον και η ονομασία τους. Άλλωστε ο Κύριος παρήγγειλε να Του προσφέρουμε ψωμί και κρασί, κι Αυτός πάλι μας ανταποδίδει «ἄρτον οὐράνιον» και «ποτήριον ζωῆς».

Εκεί ο ιερέας προσεύχεται ξεχωριστά για όλους τούς πιστούς (ζώντες και κεκοιμημένους) που έχουν γράψει τα ονόματα τα δικά τους και των γνωστών τους και τα έχουν δώσει μαζί με το πρόσφορο για να μνημονευθούν.



- Η Πρόθεση είναι μία κόγχη αριστερά της Αγίας Τράπεζας. Συμβολίζει το ιερό σπήλαιο της Γεννήσεως.
- «Έτοιμάζου Βηθλεέμ, ἤνοικται πᾶσιν ἡ Έδέμ».
- «Έξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου τῷ τιμίῳ σου αἵματι ...».

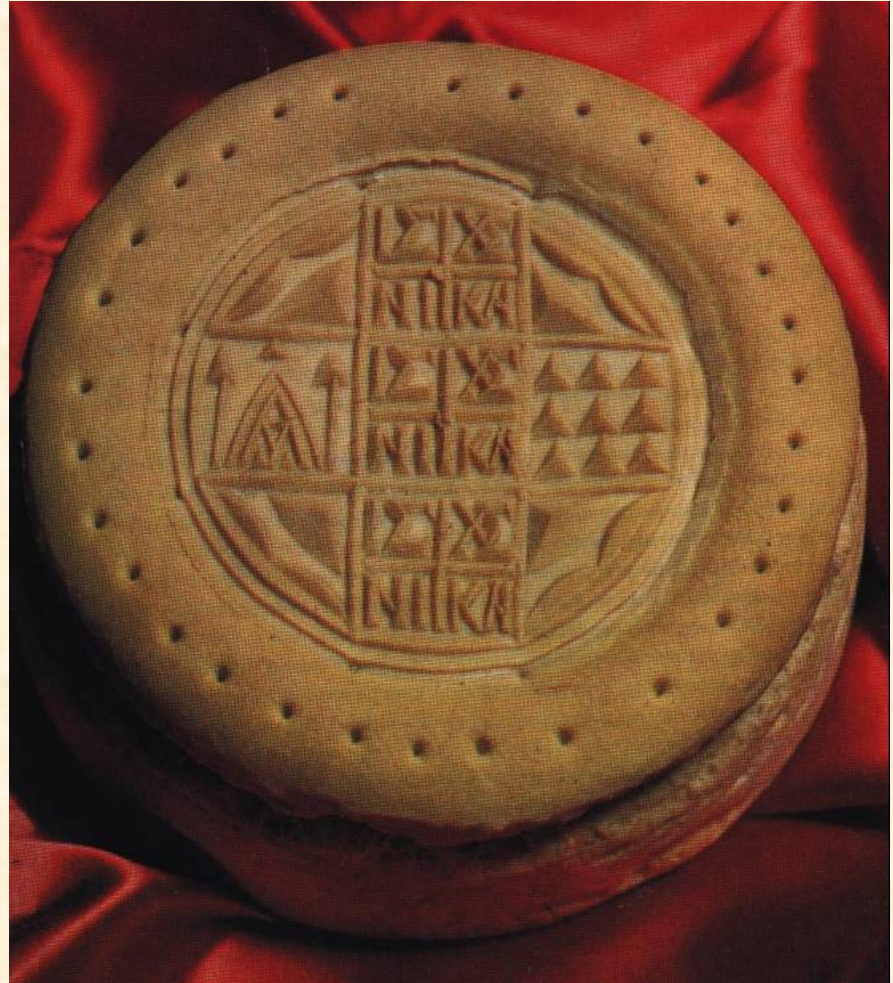


"ΤΟ ΠΡΟΣΦΟΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΔΩΡΟ"
Έκδοση Ι. Μ. Δημητριάδος, ISBN 960-7175-99-9

Τὸ Πρόσφορο

(από το ρήμα προσφέρω)

Συμβολίζει την Παναγία, την οποία πρόσφεραν οι γονείς της στο Ναό, ο δε Ζαχαρίας την έβαλε στα Άγια των Αγίων. Η τοποθέτηση του Πρόσφορου στην Αγία Πρόθεση συμβολίζει την είσοδο της Παναγίας στο σπήλαιο, που γέννησε το Χριστό.



"ΤΟ ΠΡΟΣΦΟΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΔΩΡΟ"
Έκδοση Ι. Μ. Δημητριάδος, ISBN 960-7175-99-9

«Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

«Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἦχθη.

Καὶ ὡς ἄμνος ἄμωμος ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωτος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.

Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη.

Τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται;»

– «Ἐπαρον, δέσποτα».

– «Ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ».



"ΤΟ ΠΡΟΣΦΟΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΔΩΡΟ"

Ἐκδοση Ι. Μ. Δημητριάδος, ISBN 960-7175-99-9

– «Θῦσον, δέσποτα».

– «Θύεται ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων ...».

– «Σταύρωσον, δέσποτα».

– «Σταυρωθέντος σου Χριστέ, ἀνηρέθη ... ἐπατήθη ...».

– «Νύξον, δέσποτα».

– «Εἶς τῶν στρατιωτῶν λόγχη τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἔνυξε ...».

– «Εὐλόγησον, δέσποτα τὴν ἁγίαν ἔνωσιν».

– «Εὐλογημένη ἡ ἔνωσις τῶν ἁγίων σου ... (οἴνου καὶ τοῦ ἀρκοῦντος ὕδατος).

«Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου,
ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ, πεποικιλμένη».

«Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην
τῆς ὑπερευλογημένης,
ἐνδόξου Δεσποίνης
ἡμῶν **Θεοτόκου** καὶ
ἁειπαρθένου Μαρίας,
ἧς ταῖς πρεσβείαις
πρόσδεξαι Κύριε τὴν
θυσίαν ταύτην εἰς τὸ
ὑπερουράνιον σου
θυσιαστήριον».



"ΤΟ ΠΡΟΣΦΟΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΔΩΡΟ"
Ἐκδοση Ι. Μ. Δημητριάδος, ISBN 960-7175-99-9

Η απογραφή των Αγίων



1. Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν **Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ πασῶν τῶν ἐπουρανίων Δυνάμεων ἄσωμάτων.**
2. Τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ **Ἰωάννου...** καὶ πάντων τῶν **ἀγίων προφητῶν.**
3. Τῶν ἀγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων **Ἀποστόλων...**
4. Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν, μεγάλων **Ἱεραρχῶν** καὶ οἰκουμενικῶν Διδασκάλων...
5. Τοῦ ἀγίου ἐνδόξου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου... καὶ πάντων καὶ πασῶν τῶν ἀγίων **μαρτύρων.**
6. Τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν Ἄντωνίου τοῦ Μεγάλου... καὶ πάντων καὶ πασῶν τῶν **Ἄσίων.**
7. Τῶν ἀγίων ἐνδόξων καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ... καὶ πάντων τῶν ἀγίων **Ἀναργύρων.**
8. Τῶν ἀγίων καὶ δικαίων **θεοπατόρων** Ἰωακεῖμ καὶ Ἄννης, τοῦ ἀγίου(τῆς ἡμέρας), τοῦ ἀγίου (τοῦ Ναοῦ) καὶ πάντων τῶν **Ἀγίων,** ὧν ταῖς ἱκεσίαις ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ὁ Θεός».
9. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν **Ἰωάννου** ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ **Χρυσοστόμου.**

Στο Άγιο Δισκάριο υπάρχει πλέον όλη η Εκκλησία: **Επίγειος και Ουράνιος και εν μέσω πάντων ο Κύριος**. Όλοι όσοι αποτελούν μέλη του Σώματος του Ιησού Χριστού. Αυτή είναι η **μέλλουσα Βασιλεία**.



Μνήσθητι Δέσποτα φιλόανθρωπε, πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων, τοῦ **ἀρχιεπισκόπου** ἡμῶν(δεῖνος), τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας καὶ παντός ἱερατικοῦ καὶ μοναχικοῦ τάγματος καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, οὓς προσκαλεσάσθω εἰς τὴν σὴν κοινωνίαν διὰ τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας Πανάγαθε Δέσποτα. *(Καὶ μνημονεύει τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν ἀρχιερέως, εἴ πέρ ἐστιν ἐν τοῖς ζῶσιν, καὶ ἐτέρων ὧν ἔχει ζώντων κατ' ὄνομα· καὶ οὕτως αἴρων τίθησι τὰς μερίδας ὑποκάτω).*

Ὑπὲρ μνήμης καὶ ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν τῶν μακαρίων κτιόρων τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ταύτης. *(Εἴπα μνημονεύει καὶ ἐτέρων ὧν ἔχει κεκοιμημένων κατ' ὄνομα).*

Καὶ πάντων τῶν ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου κεκοιμημένων ὀρθοδόξων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, φιλόανθρωπε Κύριε. *(Καὶ αἴρων τίθησι τὰς μερίδας τῶν ὧν περ μνημονεύει).*

Μνήσθητι Κύριε καὶ **τῆς ἐμῆς ἀναξιότητος** καὶ συγχώρησόν μοι πᾶν πλημέλλημα ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον».

Ο Αμνός και οι μερίδες που τοποθετεί ο Ιερέας πάνω στον Άγιο Δίσκο

«Θεὸς ἐν ἀνθρώποις καὶ Θεὸς ἐν μέσῳ θεῶν, θεουμένων ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ὄντως Θεοῦ».
Συμεῶν Θεσσαλονίκης, Περὶ Λειτουργίας κεφ. 94. Migne P.G. 155, 286



"ΤΟ ΠΡΟΣΦΟΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΔΩΡΟ"
Έκδοση Ι. Μ. Δημητριάδος, ISBN 960-7175-99-9

Η **μερίδα** την οποία εξάγει ο λειτουργός **υπὲρ ενός ζώντος αδελφού «ἐγγύς τοῦ θείου Ἄρτου** κειμένη, ἐν τῷ Ἐκείνῳ ἱεουργηθῆναι καὶ σῶμα γενέσθαι Χριστοῦ, εὐθὺς **ἀγιασμοῦ καὶ αὐτῆ μετέχει**». Η μερίδα αὐτὴ τοποθετεῖται στο Ἅγιο Ποτήριο, ἐνώνεται με το Ἅγιο Αἷμα του Χριστοῦ καὶ **μεταδίδει Χάρη στην ψυχὴ ἐκείνου γιὰ τον ὁποῖο προσφέρθηκε**.

Εάν ὅμως ἐξάγεται μερίδα γιὰ κάποιον, ὁ ὁποῖός **ζει στην αμαρτία** καὶ καθόλου δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτήν, ἐπειδὴ δὲν εἶναι κατάλληλος νὰ δεχθεῖ την κοινωνία του Ἁγίου Πνεύματος, ἡ θυσία που προσφέρεται ὑπὲρ αὐτοῦ, **προσφέρεται γιὰ την καταδίκη του**.

Ἅγιος Συμεὼν Θεσ/νίκης, Migne P.G. 155, 748D-749A.

Ὁ ἈΣΤΕΡΙΣΚΟΣ

- «Στερέωσον, δέσποτα».
- «Ἐλθὼν ὁ ἀστήρ ἔστη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον κείμενον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ».



ΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΔΙΣΚΟΠΌΤΗΡΟΥ

- «Εὐτρέπισον, δέσποτα».
- «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο(=τὸ πανάγιον Σῶμά Του)... καὶ περιεζώσατο... ἔστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἣτις οὐ σαλευθήσεται».
- «Κάλυψον, δέσποτα».
- «Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ σου Χριστέ...».



Ὁ ἄρτος τώρα ἐγίνε δῶρο αφιερωμένο στο Θεό, και **συμβολίζει το σώμα του Χριστού στην πρώτη Του ηλικία**. Γι' αὐτό ο ιερέας αναπαριστά τα θαύματα που ἐγιναν στο νεογέννητο Κύριο στη φάτνη. Βάζει πάνω στον ἄρτο τον λεγόμενο Αστερίσκο και λέει: «Καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὄν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτοὺς ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον» (Ματθ. 2, 9). Ὑστερα σκεπάζει το Δισκάριο και το Ποτήριο με πολυτελή καλύμματα και θυμιάζει. Γιατί **αρχικά ἦταν συγκαλυμμένη η δύναμη του Χριστού**, μέχρι τον καιρό που Αὐτός ἄρχισε να θαυματουργεῖ, και ο Θεός Πατέρας ἔδινε τη μαρτυρία Του ἀπὸ τον ουρανό.

- «Σκέπασον, δέσποτα».
- «Σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπη τῶν πτερύγων σου· ἀποδίωξον... εἰρήνευσον... ἐλέησον ἡμᾶς... καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς...».

Ὁ Αἶρας

Τετράγωνο ὕφασμα με το οποίο καλύπτονται το Δισκάριο και το Ποτήριο στην Πρόθεση και στην Αγία Τράπεζα.

Πριν τη σημερινή του μορφή πέρασε πολλά στάδια σε ονομασία χρήση και συμβολισμούς.

Συμβολίζει το λίθο με τον οποίον ο Ιωσήφ σφράγισε το μνήμα μετά την ταφή του Χριστού.

Η κατά την ανάγνωση του Πιστεύω, συνεχής κίνηση του Αέρα πάνω από τα Τίμια Δώρα συμβολίζει το σεισμό του Γολγοθά κατά τη Σταύρωση του Κυρίου.



Χρυσοκέντητος **Αἶρας**. Εικονίζεται ο Μελισμός, συμβολική παράσταση της Θείας Ευχαριστίας, με τον Ιησού βρέφος σε δισκάριο κάτω από σταυροειδή αστερίσκο, ανάμεσα σε σεβίζοντες αγγέλους, εξαπτέρυγα και άνθη.

Μουσείο Μπενάκη, (ΓΕ 9340), 16ος αι.

«Ὁ Θεός, **ὁ Θεὸς ἡμῶν**, ὁ τὸν οὐράνιον ἄρτον, τὴν τροφήν τοῦ παντὸς κόσμου, τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξαποστείλας, σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν καὶ εὐεργέτην, εὐλογοῦντα καὶ ἀγιάζοντα ἡμᾶς· Αὐτὸς **εὐλόγησον** τὴν Πρόθεσιν ταύτην καὶ **πρόσδεξαι** αὐτὴν εἰς τὸ ὑπερουράνιον σου θυσιαστήριον. **Μνημόνευσον**, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος, τῶν προσενεγκόντων καὶ δι' οὓς προσήγαγον· καὶ ἡμᾶς ἀκατακρίτους διαφύλαξον ἐν τῇ ἱερουργίᾳ τῶν θείων σου μυστηρίων.



«Καιρός τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ».



Εἶναι καιρός να παραχωρήσουμε τη θέση μας στον Κύριο, για να ιερουργήσει Αυτός την προσφορά μας, να την δεχθεί και να μας δοθεί ο ἴδιος δια μέσου αυτής. Διότι η **θεία Λειτουργία είναι ο καιρός της αγάπης του Χριστού.**



ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΩΝ
ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ

«Εὐλογημένη ἡ βασιλεία
τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Το **τριαδικό δόγμα**, το αίμα και ο
μυελός του Χριστιανισμού,
επαναλαμβάνεται σε πλείστα άλλα
σημεία της μυσταγωγίας.



**Ὁ Σταυρός,
τῆς Βασιλείας ἐστὶ σύμβολον**

**Καθετί στην Εκκλησία αρχίζει
και τελιώνει με το Σταυρό.**

Η Θεία Λειτουργία ξεκινά καθώς ο ιερέυς «σταυρώνει» με το Ευαγγέλιο την Αγία Τράπεζα και κορυφώνεται την ώρα που ο ίδιος ευλογεί σταυροειδώς τα Τίμια Δώρα τα οποία μεταβάλλονται σε Σώμα και Αίμα Χριστού.

Κάθε κίνηση ευλογίας εμπεριέχει το σημείο του Σταυρού· σε κάθε λατρευτικό γεγονός έντονη είναι η παρουσία Του· η αγιαστική του Σταυρού δύναμη επισφραγίζει την ευχαριστία, τη δοξολογία και την ικεσία.

**Ο Τίμιος Σταυρός, συμβολίζει την
ανίκητη δύναμη της Εκκλησίας
κατά του κακού.**



**Ω τρισμακάριστον ξύλον,
εν ᾧ ετάθη Χριστός...
Σώσον ημάς
τη δυνάμει σου!**

ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΑΠΤΗ ἢ ΕΙΡΗΝΙΚΑ

Σειρά αιτημάτων που αναφέρονται στις υλικές και πνευματικές μας ανάγκες.

- Συνάπτονται το ένα με το άλλο και
- τα πρώτα της σειράς αναφέρονται στην ειρήνη (την προσωπική και εσωτερική, την «άνωθεν» και του κόσμου τούτου).

Ὁ
Ἄ
ρ
χ
ω
ν



Ε
ἰ
ρ
η
ν
ι
κ
ῶ
ν

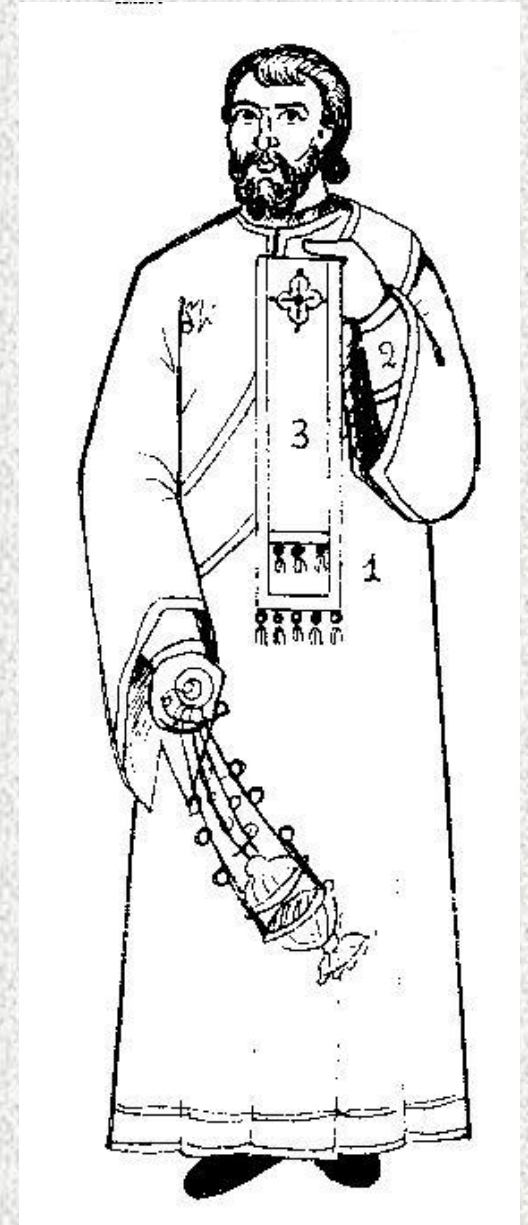
«Ὁ ζητῶν εἰρήνην, **Χριστὸν** ἐκζητεῖ, ὃι **αὐτός ἐστιν ἡ εἰρήνη**, ὁ εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Σταυροῦ αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐν οὐρανοῖς εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς».

(Μέγας Βασίλειος)

«Ἐν εἰρήνῃ
τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν».

Ο **διάκονος** ὀρθίος μπροστά στην
Ωραία Πύλη **μοιάζει με ἄγγελο** που
καλεῖ το λαό να προσευχηθεῖ.

Αρχίζει με την αίτηση για την
εἰρήνη, γιατί **χωρίς αυτήν είναι**
αδύνατη ἡ προσευχή.



«Κύριε, ἐλέησον!»



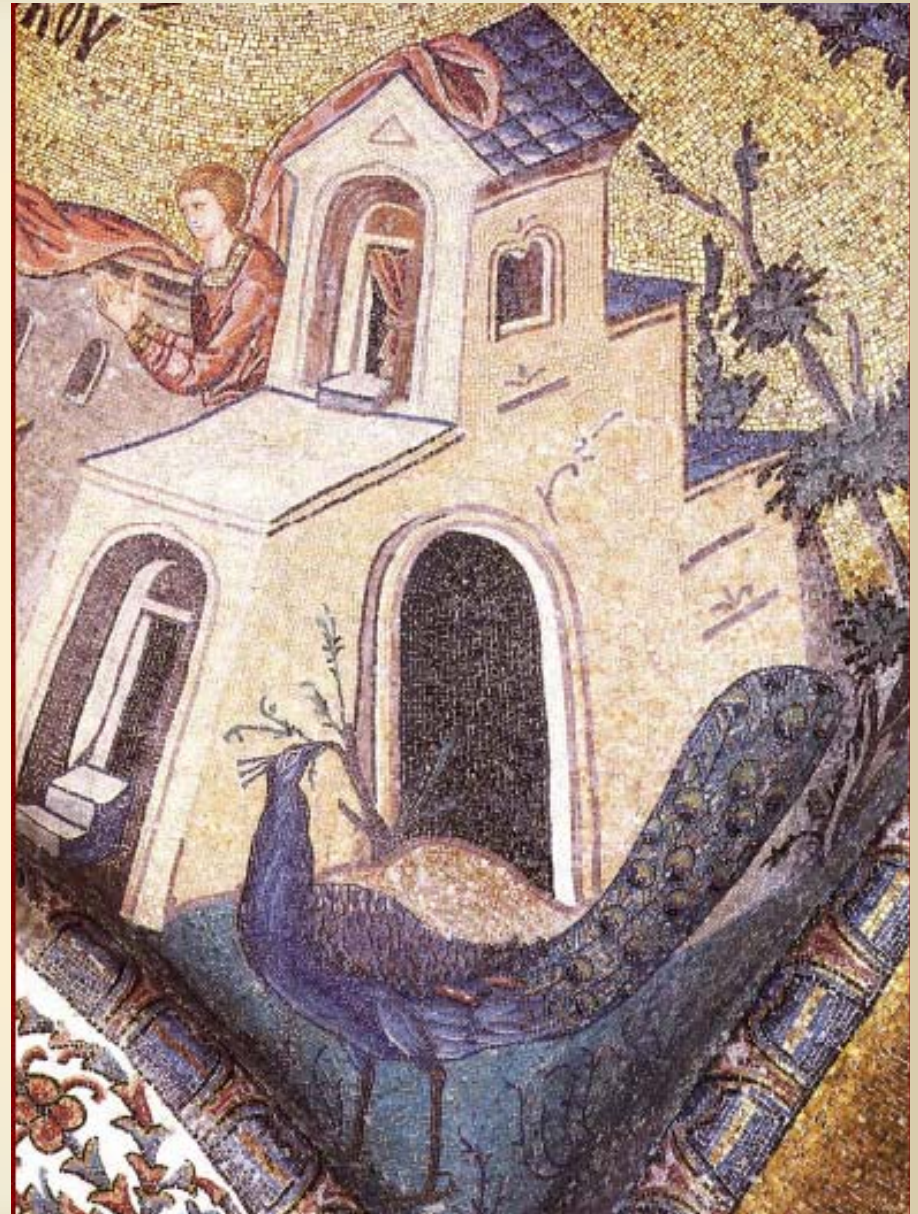
- Το «**Κύριε ἐλέησον**», που λέμε και επαναλαμβάνουμε εκατοντάδες φορές, είναι η πιο μικρή αλλά και η πλέον περιεκτική προσευχή.
- Ομολογούμε μ' αυτή, ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο Κύριος της ζωής μας. Τον προσφωνούμε «**Κύριε**»· είναι ο αρχηγός μας.
- Ομολογούμε ακόμη ότι **είμαστε αμαρτωλοί και έχουμε ανάγκη του ελέους του Θεού**, γι' αυτό και τον παρακαλούμε να μας ελεήσει και να μας σώσει.

«Ὑπὲρ τῆς
ἄνωθεν εἰρήνης
... τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν».



- «Τὸ εἰρηνεύειν ἡμᾶς πρὸς τε ἀλλήλους καὶ Θεὸν» εἶναι ἡ πηγή καὶ ἡ ἀρχὴ γιὰ κάθε καλὸ (Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Migne P.G. 74, 708BC).
- Ὅταν εἴμαστε εἰρηνικοί, εἴμαστε κοντὰ στο Θεό: «Θεοῦ μὲν καὶ τῶν θείων ἐγγύς, ὅσοι τὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθὸν ἀσπαζόμενοι φαίνονται, καὶ τῷ ἐναντίῳ τῆς στάσει ἀπεχθανόμενοί τε καὶ δυσχεραίνοντες» ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, Λόγ. 6, 1314, Εἰρηνικός Α', Migne P.G. 35, 740A749.
- Καὶ ἐπειδὴ εἴμαστε κοντὰ Του ἀπολαμβάνουμε τὴν εἰρήνη Του. Ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος Του ἐρχεται μέσα μας καὶ «γαληνόμορφον ἐκτελεῖ τὴν καρδίαν» (Ἱερός Χρυσόστομος, ΕΠΕ 5, 186).

«Ἵπὲρ
τῆς εἰρήνης
τοῦ
σύμπαντος
κόσμου
τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν».



«Υπὲρ εὐσταθείας
τῶν ἁγίων τοῦ
Θεοῦ ἐκκλησιῶν
τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν».



Διὰ τῆς νηὸς ταύτης εἰκονίζεται ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας, τρόπις(=καρίνα, βάση) μὲν εἶναι ἡ πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα ὀρθόδοξος πίστις. Δοκοὶ δὲ καὶ σανίδες, τὰ τῆς πίστεως δόγματα καὶ αἱ παραδόσεις. Ἄρμενα, ἡ Ἐλπίς καὶ Ἀγάπη. Κυβερνήτης, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Πρωρεῖς καὶ ναῦται, οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι, καὶ Κληρικοὶ πάντες. Γραμματικοὶ καὶ νοτάριοι, οἱ κατὰ καιροῦς διδάσκαλοι. Ἐπιβάται, ἅπαντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί. Θάλασσα, ὁ παρῶν βίος. Πνεῦμα γαληνὸν καὶ ζεφύριον, αἱ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πνοαί τε καὶ χάριτες. Ἄνεμοι, οἱ κατ' αὐτῆς πειρασμοί, Πηδάλιον δὲ αὐτῆς, δι' οὗ πρὸς τὸν οὐράνιον λιμένα ἰθύνεται, ἡ παροῦσα Βίβλος τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐστίν. **βλ. ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΑ, Αθήνα 2010, τ.1 – Ὅρα καὶ τὸν θεῖον Χρυσόστομον νηὶ παρεικάζοντα τὴν Ἐκκλησίαν (τομ. στ', σελ. 426, σιχ. 10. Καὶ τόμ. ζ', σελ. 502, σιχ. 20, τῆς ἐν Ἐτῶνῃ ἐκδόσεως).**

«Ὑπὲρ
τοῦ ἁγίου οἴκου
τούτου ... τοῦ
Κυρίου δεηθῶμεν».



Σταυροπηγιακή Μονή ἁγίου Ἰωάννη Καρέα 11ος αἰ.

«Ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου
ἡμῶν ... τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν».

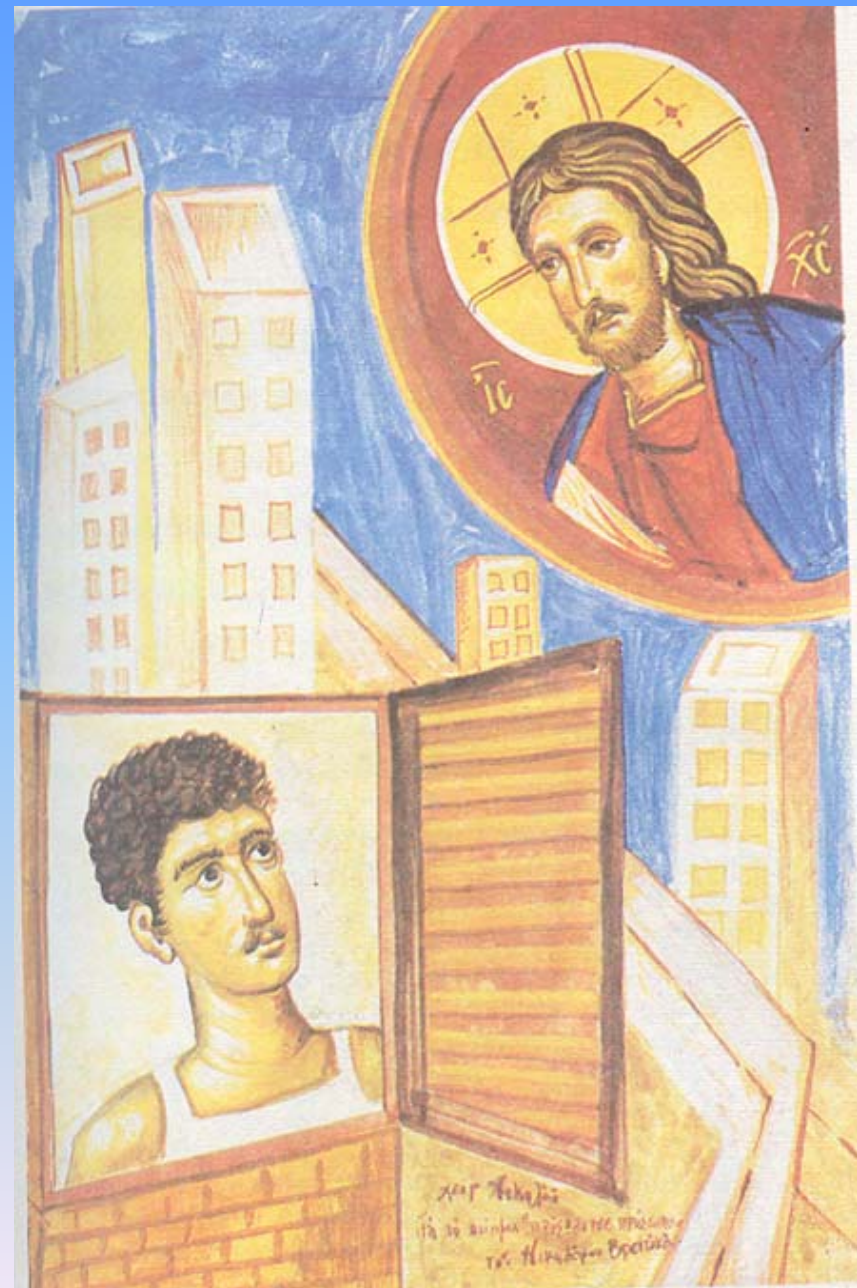
Όλα και όλοι μέσα στη θεία Λειτουργία
εικονίζουν κάτι. Ο λαός τον κόσμο
ολόκληρο, **ο Επίσκοπος το Χριστό
Βασιλέα**, οι ιερείς του Αποστόλου, οι
διάκονοι τους Αγγέλους.





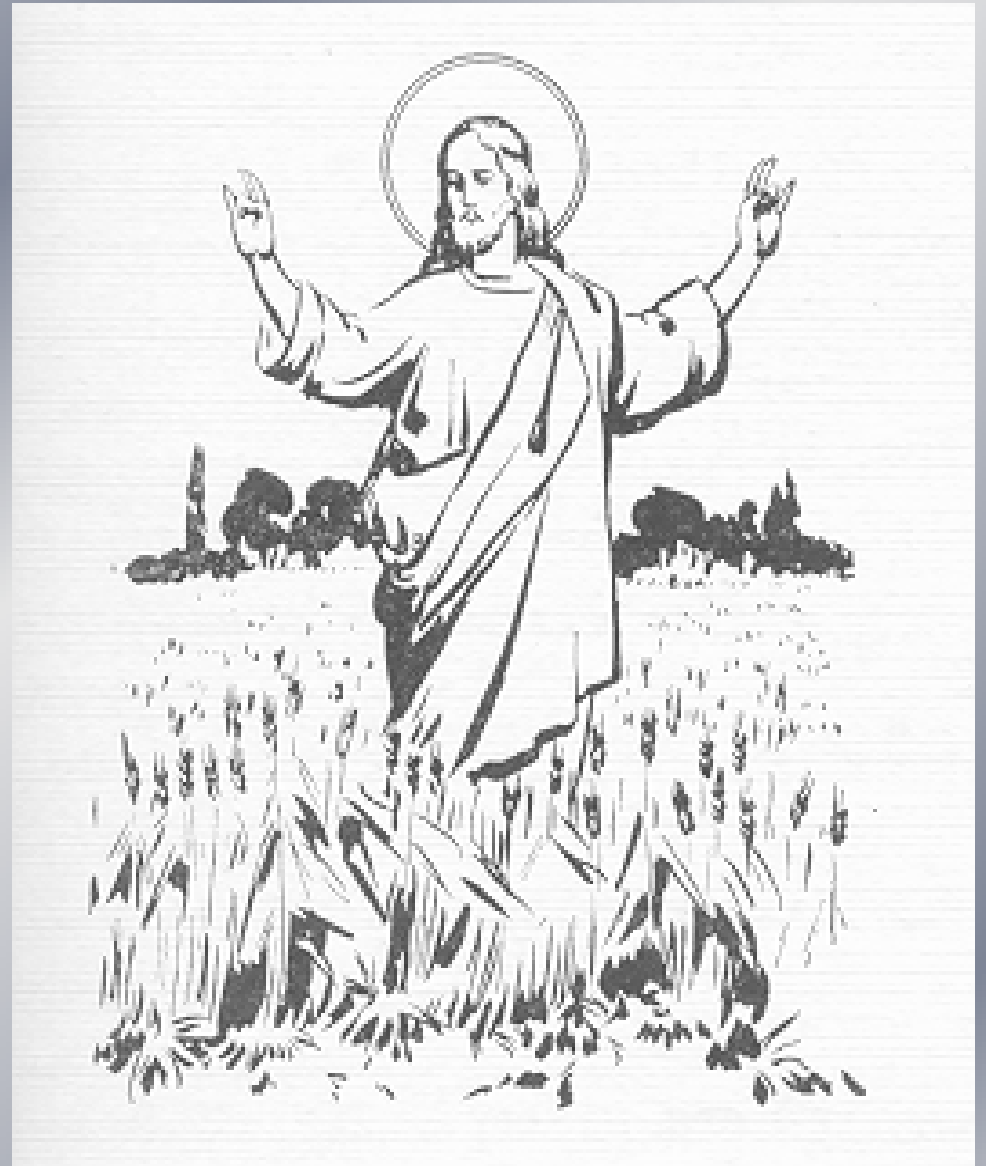
«Ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους, πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἐν αὐτῷ, τοῦ κατὰ ξηρὰν θάλασσαν καὶ ἀέρα φιλοχρίστου ἡμῶν στρατοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν».

«Ὑπὲρ τῆς πόλεως
καὶ ἐνορίας
ταύτης... τοῦ
Κυρίου δεηθῶμεν».



Νικηφόρος Βρεττάκος, Ηλιακός λύχνος, 84

« Ὑπὲρ εὐκρασίας
ἀέρων, εὐφορίας
τῶν καρπῶν τῆς
γῆς καὶ καιρῶν
εἰρηνικῶν τοῦ
Κυρίου
δεηθῶμεν».



"ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ"
†Επισκόπου Αυγουστίνου Ν. Καντιώτη



Βυζαντινή Μονή Παναγίας Μαυριώτισσας
Η κατασίγαση της τρικυμίας

«Ὑπὲρ πλεόντων, ἵπταμένων, ὄδοιπορούντων, νοσοούντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν».

«Ἐπὲρ τοῦ ρυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς,
κινδύνου καὶ ἀνάγκης τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν».



«Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς,
ὁ Θεὸς τῆς σῆς χάριτι».

«Τῆς Παναγίας, ἀχράντου,
Δεσποίνης ἡμῶν
Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου
Μαρίας μετὰ πάντων τῶν
ἀγίων μνημονεύσαντες,
ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ
πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν
Χριστῷ τῷ Θεῷ
παραθώμεθα».

Με την ἐπίκληση αὐτή ζητοῦμε τὴ
συνεργασία, τὴ μεσιτεία καὶ τὶς
πρεσβεΐες τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν
ἀγίων.

«Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς».



Ἡ ἅγια αὐτὴ εἰκόνα τῆς «Ἱεροσολυμίτισσας», κατὰ τὴν παράδοση, εἶναι ἐκεῖνη που ἀπεικονίζει ἀκριβέστερα ἀπὸ οποιαδήποτε ἄλλη, τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἁγίας μορφῆς τῆς Παναγίας.

Τὰ Ἀντίφωνα

Ἐπειτα αρχίζουν οι ψαλμωδίες που περιέχουν θεόπνευστα λόγια από τους Προφήτες. Τα αντίφωνα - έτσι λέγονται επειδή ψάλλονται αντιφωνικώς, δηλαδή εναλλάξ από τους ψάλτες - μας αγιάζουν και μας προπαρασκευάζουν για το μυστήριο. Ταυτόχρονα όμως «σημαίνουν τα πρώτα χρόνια της παρουσίας του Χριστού στη γη, όταν ήταν βέβαια παρών, αλλά δεν φαινόταν στους πολλούς, όταν ήταν στον κόσμο και ο κόσμος δεν Τον εγνώριζε. Σημαίνουν τον καιρό πριν τον Βαπτιστή Ιωάννη, πριν αναφανεί ο λύχνος. Τότε ο κόσμος χρειαζόταν ακόμη τα προφητικά λόγια. Ἐπειτα φάνηκε ο ἴδιος ο προφητευόμενος και δεν είχε ανάγκη ο κόσμος τους Προφήτες, αλλά τον έδειχνε παρόντα ο Βαπτιστής Ιωάννης».

Νικ. Καβάσιλας, ΕΠΕ 22, 106 — Ιωάν. 1,10



Τοιχογραφία Ι. Μ. Βαρλαάμ. Μετέωρα 16ος αι.

Τα αντίφωνα παραλλάσσουν κατά τις Δεσποτικές, τις Θεομητορικές εορτές και τις εορτές των Αγίων και οι στίχοι των ψαλμών που ψάλλονται έχουν σχέση με το περιεχόμενο της εορτής.

Τὰ ἀντίφωνα (τυπικὰ) τῶν Κυριακῶν

Α΄ Ἀντίφωνον καὶ ἐφύμνιον

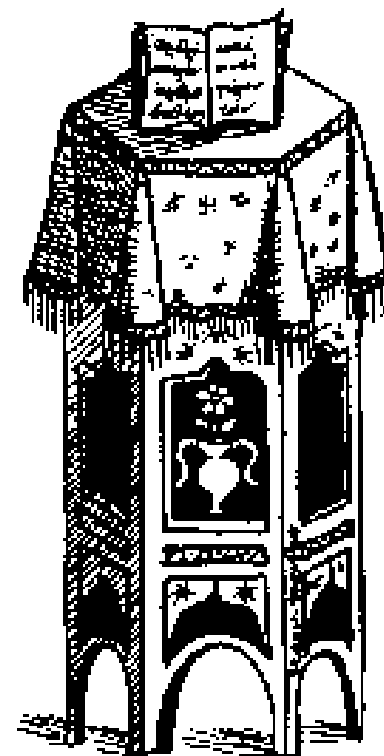
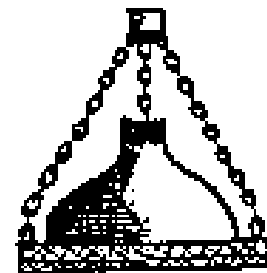
«Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ».

«*Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς*».

Β΄ Ἀντίφωνον καὶ ἐφύμνιον

«Αἶνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον· αἰνέσω Κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω».

«*Σῶσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι ἀλληλούϊα*».



«Εἰς τὸ τέλος τοῦ β' ἀντιφώνου ἀπαντᾷ προσκεκολλημένος καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ ποιηθεὶς ὕμνος, Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς, ὁ τὸ μυστήριον τῆς Ἐνσαρκώσεως διατόρως θεολογῶν».

Θεοφάνους Χρονογραφία, Migne P.G. 108, 477.

«Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων, καὶ καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσας· σταυρωθεὶς τε, Χριστὲ ὁ Θεός, θανάτῳ θάνατον πατήσας, εἰς ὧν τῆς Ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, σῶσον ἡμᾶς».



Ὡς γ' ἀντίφωνο τις Κυριακές ψάλλονται
οἱ ευαγγελικοὶ Μακαρισμοὶ ἢ το ἀναστάσιμο ἀπολυτίκιο τοῦ ἤχου.

«Ὅλα, τόσον τὰ ἀντίφωνα, ὅσον καὶ τὰ
τυπικὰ ἐλήφθησαν ἀπὸ τὴν Παλαιὰν
ἀγίαν Γραφήν· ἀλλ' οἱ μεταγενέστεροι
ἀνέμειξαν εἰς αὐτὰ τοὺς μακαρισμοὺς
μέ τινα τροπάρια, ψαλμικὰ μὲν
προλέγοντες, συνάπτοντες δὲ καὶ ἐκ τῆς
χάριτος τοὺς ὕμνους· καὶ διὰ μὲν τῶν
ψαλμικῶν προκηρυθεῖσαν τὴν τοῦ
Θεοῦ σάρκωσιν, διὰ δὲ τῶν
ἐφυμνίων αὐτὴν παριστῶσι τὴν
χάριν τετελεσμένην».

(Ν. Βουλγάρεως, Κατήχησις, Κων/πολις 1861, σελ. 105).



ΜΙΚΡὴ Εἴσοδος

Ο ιερέας κρατώντας στο ύψος του μετώπου του το Ιερό Ευαγγέλιο κάνει μία περιφορά στον Ναό και επανατοποθετεί το Ευαγγέλιο στην Αγία Τράπεζα.

Η ευχή της Εισόδου

«Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ καταστήσας ἐν οὐρανοῖς τάγματα καὶ στρατιάς ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων εἰς λειτουργίαν τῆς Σῆς δόξης, ποιήσον σὺν τῇ εἰσόδῳ ἡμῶν, εἴσοδον ἀγίων ἀγγέλων γενέσθαι, συλλειτουργούντων ἡμῖν καὶ συνδοξολογούντων τὴν σὴν ἀγαθότητα».





Οι άγγελοι συμμετέχουν στην επίγεια Λειτουργία που γίνεται κατά το υπόδειγμα της ουρανίου αγγελικής Λειτουργίας, όπως την περιγράφει ο άγιος Ιωάννης στην Αποκάλυψη.



Προπορεύεται μία αναμμένη λαμπάδα. Είναι η τελετουργική αναπαράσταση του Χριστού που ευαγγελίζεται τον Λόγο του, ενώ **προπορεύεται ο Ιωάννης ο Βαπτιστής, «ὁ λύχνος ὁ καίόμενος καὶ φαίνων».**

(Παύλου Ευδοκίμωφ, *Η Ορθοδοξία*, Εκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη, 1972, σελ. 345).



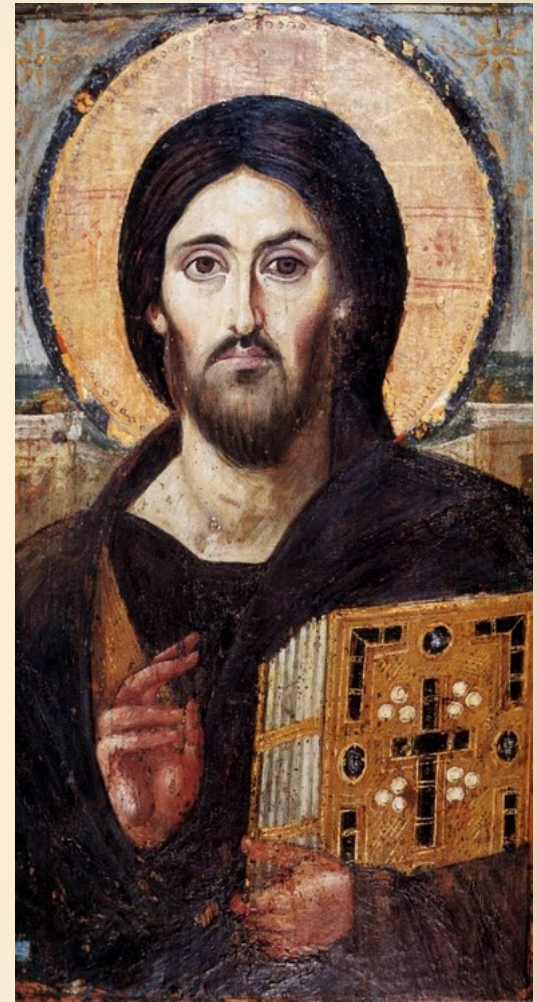
"ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ"
†Επισκόπου Αυγουστίνου Ν. Κανιώτη

«Σοφία! Ὁρθοί».

Προσοχή, το Ευαγγέλιο είναι η σοφία του κόσμου, είναι ο Λόγος του Θεού. Γι αυτό ορθοί. Σηκωθείτε. Σηκώστε τον νου και την καρδιά στον ουρανό, για να υποδεχθείτε άξια τον ερχόμενο Κύριο.



«Δεῦτε προσκυνήσωμεν
καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ.
Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ,
ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν
(ἢ ὁ ἐν ἁγίοις θαυμαστός)
ψάλλοντάς σοι ἀλληλουΐα».



Τώρα λοιπόν που φανερώνεται ο Χριστός, τα λόγια των Προφητῶν ανήκουν στο παρελθόν, γι' αυτό, **μετά τη μικρή Είσοδο, ψάλλουμε ό,τι έχει σχέση με την καινούρια ζωή που έφερε ο Χριστός.**

«Ἄλληλούϊα, ἄλληλούϊα,
ἄλληλούϊα».

Ἄλληλούϊα!

Εἶναι λέξη Εβραϊκὴ σύνθετη.
Πρῶτο συνθετικὸ εἶναι το Hallelu
= Αἰνεῖτε. Ακολουθεῖ το Jah =
Θεός. Ἡ λέξη αὐτὴ Hallelu + Jah
διαβάζεται Ἀλλελούγια ἢ
Ἀλληλούϊα = Αἰνεῖτε τὸν Θεόν!

Ἄμην!

Ναι, βέβαια, μακάρι, σίγουρα,
εἶθε νὰ γίνει, γένοιτο. Ευχὴ νὰ
γίνουν ὅσα παρακαλεῖ ὁ ἱερεὺς.



Ὁ ΤΡΙΣΆΓΙΟΣ ΎΜΝΟΣ



Ψάλλουμε τον **Τρισάγιο Ύμνο**,
για να διακηρύξουμε πώς με την
έλευση του Χριστού **άγγελοι και
άνθρωποι ενώθηκαν** και
αποτελούν πλέον **μία Εκκλησία**.

*Ο τρισάγιος ύμνος (κατά την παράδοση)
δόθηκε από άγγελο σ' ένα παιδί και από το
παιδί παραδόθηκε στον άγιο Πρόκλο.*



"ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ"
†Επισκόπου Αυγουστίνου Ν. Καντιώτη

« Ἅγιος ὁ Θεός,
Ἅγιος Ἰσχυρός,
Ἅγιος Ἀθάνατος,
ἐλέησον ἡμᾶς».

Τὸ «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος...»
αποτελεῖ τον ὕμνο των αγγέλων
(Ησ. 6,3).

Και τα «Θεός», «Ἰσχυρός» και
«Ἀθάνατος» εἶναι λόγια του
προφήτη Δαβίδ: «Ἐδίψησεν ἡ
ψυχή μου πρὸς τὸν Θεόν, τὸν
ἰσχυρόν, τὸν ζῶντα» (Ψαλμ. 41:3).



Αγία Τριάδα, 1515, ἔργο του Andrei Rublev.
Πινακοθήκη Τρετιάκοφ, Μόσχα

«Πρόσχωμεν!

Σοφία.

Πρόσχωμεν!».

Ο διάκονος παραγγέλλει σε όλους να μη στέκονται με οκνηρία, αλλά να έχουν προσηλωμένο το νου τους σε εκείνα που θα ακολουθήσουν. Αυτό σημαίνει το «Πρόσχωμεν».

Και με το «**Σοφία**» τονίζει στους πιστούς ότι στα αναγνώσματα που θα ακολουθήσουν είναι αποθησαυρισμένη η σοφία του Θεού.



"ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ"
†Επισκόπου Αυγουστίνου Ν. Καντιώτη

Τὰ Ἀναγνώσματα

Αυτά δηλώνουν τη φανέρωση του Κυρίου, όπως γινόταν σιγά-σιγά μετά την πρώτη Του εμφάνιση στους ανθρώπους. Στη μικρή Είσοδο το Ευαγγέλιο ήταν κλειστό και συμβόλιζε το διάστημα των τριάντα πρώτων ετών του Κυρίου, τότε που ο Ίδιος ακόμα σιωπούσε. Τώρα όμως που διαβάζονται τα αναγνώσματα, έχουμε την πληρέστερη αποκάλυψή Του, με όσα ο Ίδιος δίδασκε δημόσια κι με όσα πρόσταζε τους Αποστόλους να κηρύσσουν.



Ο Αναγνώστης αναγινώσκει εμμελώς
το Αποστολικό ανάγνωσμα



Ευχή προ του Ευαγγελίου

«Ἐλλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, φιλόανθρωπε Δέσποτα, τὸ τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον (*ἀφθαρτο, γνήσιο, καθαρὸ*) φῶς καὶ τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιξον ὀφθαλμούς εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν σου κηρυγμάτων κατανόησιν. Ἐνθες ἡμῖν καὶ τὸν τῶν μακαρίων σου ἐντολῶν φόβον, ἵνα τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας πάσας καταπατήσαντες, πνευματικὴν πολιτείαν μετέλθωμεν, πάντα τὰ πρὸς εὐαρέστησιν τὴν σὴν καὶ φρονοῦντες καὶ πράττοντες ...».

«Σοφία. Ὁρθοί!
Ἄκούσωμεν τοῦ
ἁγίου Εὐαγγελίου.

Εἰρήνη πᾶσι».

Και ἡ ἐκφώνηση «Ὁρθοί» περιέχει παραίνεση. Θέλει μπροστά στο Θεό να στεκόμαστε πρόθυμοι, με εὐλάβεια και ζήλο πολύ. Και πρῶτο σημάδι αὐτοῦ του ζήλου εἶναι ἡ ὀρθία στάση του σώματός μας.



"ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ"
†Επισκόπου Αυγουστίνου Ν. Καντιώτη

Ο ασπασμός του Ευαγγελίου

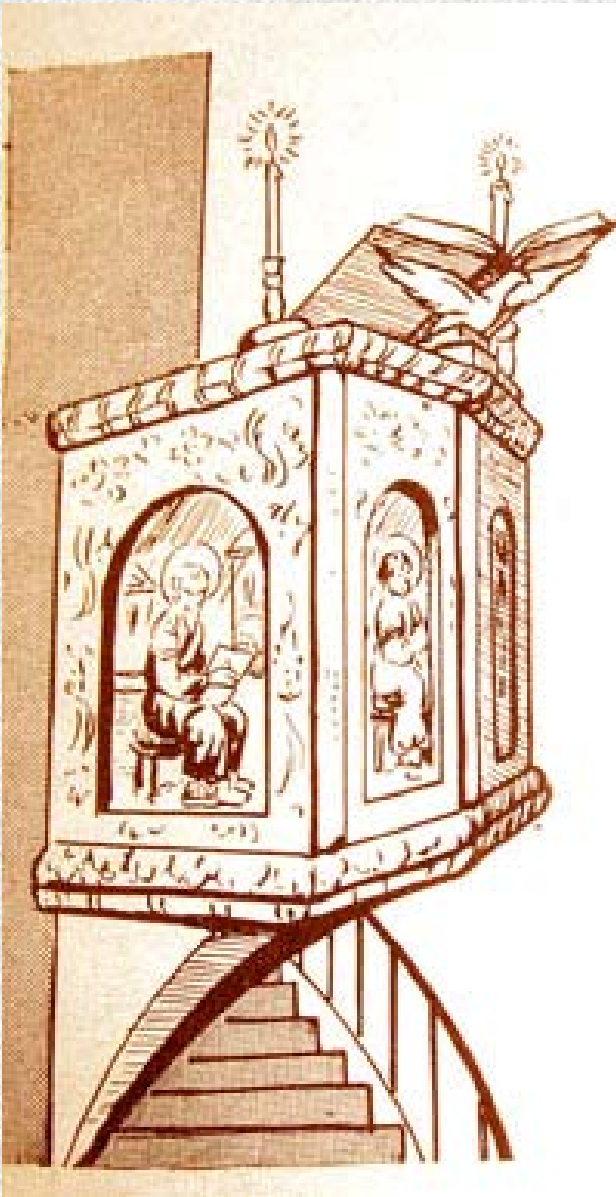
Συγκινητική και ωραία συνήθεια,
την οποία ημείς οι νεότεροι
μεταθέσαμε - προς οικονομία
χρόνου - στο εωθινό Ευαγγέλιο.



Ευαγγέλιο “Νικηφόρου Φωκά”
Ι.Μ. Μεγίστης Λαύρας, 11^{ος} αι.

Τὸ ΚΗΡΥΓΜΑ

Πρέπει να γίνεται **ευθύς μετά τα αναγνώσματα**, διότι από τους πρώτους αποστολικούς χρόνους το κήρυγμα είχε την έννοια της ερμηνείας των ιερών αναγνωσμάτων και της προσκλήσεως των πιστών να συμμορφώσουν τη ζωή τους σύμφωνα με τα όσα αναγνώσθηκαν. Γι' αυτό και γινόταν αμέσως μετά απ' αυτά. Σήμερα όμως συχνά πραγματοποιείται στην ώρα του Κοινωνικού για οικονομία χρόνου.



Ἐκτενὴς ἱκεσία

**Μια σειρά από σπουδαιότατα
αιτήματα για όλους τους πιστούς,
«τοὺς ζῶντας καὶ τοὺς κοιμηθέντας».**

«Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν ..., τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ..., ἱερέων ... καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος ..., ὑπὲρ ἐλέους, ζωῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σωτηρίας, ἐπισκέψεως, συγχωρήσεως καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν ... ὑπὲρ τῶν ... κτιόρων ... πάντων τῶν προαναπαυσομένων ... καὶ ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων».



"ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΝΑΟΣ"

†Επισκόπου Αυγουστίνου Ν. Καντιώτη

ΔΕΗΣΙΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ

«Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν
κατηχομένων
δεηθῶμεν».

Οι ευχές υπέρ των Κατηχομένων
λέγονται σήμερα μόνο στη θεία
Λειτουργία των Προηγιασμένων.

«Ὅσοι κατηχούμενοι,
προέλθετε· οἱ
κατηχούμενοι, προέλθετε·
ὅσοι κατηχούμενοι,
προέλθετε. Μή τις τῶν
κατηχομένων».



Κατήχηση από έλληνα ιερέα στην Αφρική



Βαπτίσεις κατηχομένων
στο Ακροσέρε Γκάνας